

A photograph of a man and a woman standing on a grassy path. The man, on the left, is wearing a yellow and blue jacket, a black beanie, and dark pants, holding a red rake. The woman, on the right, is wearing a green puffer jacket, a red scarf, and glasses, holding a leash for a light-colored dog. The background shows a body of water and some trees. A large blue triangle is overlaid on the left side of the image.

Vanuit inzicht samen verder gaan

Perspectiefnota 2025 - 2028

Gemeente
Westerkwartier

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
1 Inleiding	3
2 Financieel meerjarenperspectief	5
2.1 Toelichting op effecten in de meerjarenbegroting	5
2.2 Verwachte ontwikkelingen met mogelijk financieel effect	6
3 Vervolg naar programmabegroting 2025	11
4 Financiële scenario's voor 2026 en verder	13
4.1 Scenario's aan de batenkant	13
4.2 Scenario's aan de lastenkant	14
4.3 Samenvattend beeld scenario's	14
5 Beïnvloedbaarheid onze begroting	17
5.1 De beïnvloedbaarheid van onze lasten	17
5.2 De beïnvloedbaarheid van onze baten	18
5.3 De bekostiging van samenwerkingsorganisaties	18
6 Vervolg naar programmabegroting 2026-2028	21
Bijlage I Overzicht onontkoombare en onuitstelbare ontwikkelingen	

Voorwoord

Voorwoord

Nu we halverwege de bestuursperiode zijn, hebben we ook een midterm review opgesteld. Hiermee wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven waar we staan ten opzichte van onze ambities. We laten zien welke doelen en resultaten zijn behaald of moeten worden bijgesteld, dan wel niet (meer) haalbaar zijn. De midterm review¹ biedt ons de mogelijkheid om nog beter sturing te geven aan een onzekere financiële toekomst.

De maatschappelijke ontwikkelingen zijn helaas nog steeds onzeker. De aankondiging van de afschaffing van de opschalingskorting uit de Voorjaarsnota van het rijk biedt ons financieel enig soelaas vanaf 2026. Daar staat helaas wel tegenover dat we plotseling met een even hoge korting in 2025 worden geconfronteerd. Dit zorgt ervoor dat we nu ook in het komend jaar een financieel tekort zien. Dit tekort willen wij met een eenmalige onttrekking vanuit de algemene reserve dichten.

Vanaf 2026 is nog steeds sprake van een fors tekort. Bovendien zien we een blijvende druk op uitgaven van diverse programma's. Dit dwingt ons tot het maken van keuzes. Voor 2026-2028 schetsen we enkele scenario's van het meerjarenbeeld. Daarnaast geven wij u inzicht in de beïnvloedbaarheid van onze begroting. In opmaat naar de begroting 2026 willen wij samen met u hierin meerjarige keuzes maken en een strategie bepalen hoe wij samen verder gaan in het Westerkwartier: veerkrachtiger, innovatiever en socialer.

Wij willen iedereen bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan de perspectiefnota 2025-2028.

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Westerkwartier,

A. van der Tuuk
burgemeester

R. Kleijnen
gemeentesecretaris

¹ Toegevoegd als bijlage aan deze perspectiefnota

1 Inleiding

1 Inleiding

De perspectiefnota schetst op hoofdlijnen het financieel perspectief voor 2025 en de volgende jaren, en de ontwikkelingen die we zien. Deze perspectiefnota is de basis voor het opstellen van de programmabegroting 2025. Gelijktijdig met deze perspectiefnota 2025-2028 ontvangt u de jaarrekening 2023 en de eerste bestuursrapportage 2024. Deze documenten samen geven een compleet beeld van waar gemeente Westerkwartier op dit moment financieel staat en wat we verwachten van de toekomst.

In deze perspectiefnota is rekening gehouden met het vervallen van de opschalingskorting die in de Voorjaarsnota van het rijk is aangekondigd. Overige effecten van de meicirculaire van het gemeentefonds zijn niet meegenomen. De gevolgen hiervan worden begin juni duidelijk en dat is te laat om deze nog te kunnen verwerken. Wel kunnen de gevolgen van deze circulaire worden betrokken bij de bespreking van de perspectiefnota in de raadvergadering in juli.

In hoofdstuk 2 van deze perspectiefnota geven we inzicht in het financieel meerjarenperspectief. Hierbij geven we de laatste stand van het financieel meerjarenbeeld weer en lichten we de onontkoombare en onuitstelbare ontwikkelingen die we in het meerjarenperspectief verwerken op hoofdlijnen toe. Ook geven we een nadere toelichting op een aantal grote ontwikkelingen die mogelijk zorgen voor hogere uitgaven in de toekomst.

Hoofdstuk 3 beschrijft kort het vervolg om te komen tot een sluitende programmabegroting 2025.

In hoofdstuk 4 schetsen we een aantal mogelijke scenario's ten aanzien van de grootste ontwikkelingen die we voorzien. Hierbij gaat het om ontwikkelingen van de baten enerzijds en van de benoemde grote ontwikkelingen in de uitgaven anderzijds.

Hoofdstuk 5 geeft inzicht in de beïnvloedbaarheid van onze begroting, zowel aan de lasten als aan de batenkant. Ook wordt daar inzicht gegeven in de beïnvloedbaarheid van de bekostiging van samenwerkingsorganisaties.

We sluiten af met hoofdstuk 6, waarin we het vervolg naar de perspectiefnota 2026-2029 schetsen.

2 Financieel meerjarenperspectief

2 Financieel meerjarenperspectief

Het financieel meerjarenbeeld ziet er als volgt uit:

<i>bedragen in miljoenen euro's, + is voordeel</i>	2025	2026	2027	2028
Saldo meerjarenbegroting 2024 en verder	1,1	-9,8	-11,1	-11,1
Effecten circulaires				
Effect septembercirculaire 2023	0,1	0,1	2,3	2,3
Effect decembercirculaire 2023	0,0	0,0	0,0	0,0
Onontkoombare en onuitstelbare ontwikkelingen	-2,0	-1,8	-2,0	-2,3
Voorjaarsnota rijk				
Vervallen opschalingskorting vanaf 2026		2,1	2,1	2,1
Incidentele korting 2025	-2,1			
Voorlopig meerjarenbeeld 2025-2028	-2,9	-9,4	-8,7	-9,0

Het voorlopig financieel meerjarenbeeld laat forse tekorten zien. In de perspectiefnota 2024-2027 was nog sprake van een sluitend beeld voor 2025. Nu laat dit jaar ook een tekort zien. Dit is met name het gevolg van de incidentele korting in 2025 uit de Voorjaarsnota van het rijk, waarmee we plotseling geconfronteerd worden.

In paragraaf 2.1 geven we toelichting op de verschillende effecten uit de tabel. Daarna benoemen we in paragraaf 2.2 een aantal ontwikkelingen die spelen en mogelijk zorgen voor hogere uitgaven in de toekomst.

2.1 Toelichting op effecten in de meerjarenbegroting

Tussenstand meerjarenbegroting

Het vertrekpunt voor het financieel meerjarenbeeld wordt bepaald door het saldo van de meerjarenbegroting. De septembercirculaire 2023² kende een positief saldo over de jaren heen. De decembercirculaire 2023 bevatte alleen mutaties in 2023 en 2024. Aan de meerjarenbegroting is een nieuwe jaarschijf voor 2028 toegevoegd, waarbij het saldo 2027 is doorgetrokken.

² Zie raadsbrief van 31 oktober 2023 over de septembercirculaire 2023

Onontkoombare en onuitstelbare ontwikkelingen

Inventarisatie van financiële ontwikkelingen die voor ons onontkoombaar en onuitstelbaar zijn laat een structurele bijstelling van de begroting zien met een effect van circa € 2 miljoen negatief.

De grootste ontwikkelingen met een nadelig effect betreffen bijstelling van salarissen van personeel door Cao-stijging (€ 0,6 miljoen), kosten van maatschappelijke opvang/vrouwenopvang (€ 0,4 miljoen) en kosten van functiewaardering in het sociaal domein (€ 0,4 miljoen). Daar tegenover staan ontwikkelingen met voordelig effect, zoals de indexering van OZB-opbrengsten (€ 0,4 miljoen), vergoeding voor decentrale toegang bescherm wonen (€ 0,2 miljoen) en verlaging van de bijdrage aan de Omgevingsdienst Groningen (€ 0,1 miljoen). Nadere toelichting op alle ontwikkelingen (groter dan € 50.000) is opgenomen in bijlage 1.

Voorjaarsnota rijk

Op 15 april 2024 is de Voorjaarsnota van het rijk verschenen. Het kabinet schaft de opschalingskorting af, waardoor gemeenten vanaf 2026 extra middelen ontvangen. In 2025 wordt het gemeentefonds eenmalig lager vastgesteld. Landelijk betreffen beide mutaties € 675 miljoen. Voor Westerkwartier gaat het om € 2,1 miljoen.

De Voorjaarsnota van het rijk heeft ook gevolgen voor het accres gemeentefonds en voor de verwerking van de hervormingsagenda Jeugd. Dit wordt verwerkt in de meicirculaire van het gemeentefonds. We verwachten dat de effecten voor ons beperkt zijn.

2.2 Verwachte ontwikkelingen met mogelijk financieel effect

Hieronder lichten we meerdere ontwikkelingen toe die spelen en in de komende jaren een mogelijk financieel effect met zich meebrengen, en daarmee het financieel meerjarenbeeld kunnen beïnvloeden.

Woningbouwopgave

Het op 10 april 2024 door de raad vastgestelde Grondbeleid 2024-2028 biedt college en raad meer ruimte voor actiever grondbeleid. Waar woningbouw in het verleden veelal winstgevend was voor gemeenten, zien we nu dat steeds meer projecten tot tekorten leiden. Dat komt onder andere door stijgende bouwkosten, hogere kosten voor inbreidingslocaties en stijgende rente. Om aan de woningbouwopgave te kunnen voldoen zullen we een aantal grotere ontwikkelingen voor eigen rekening en risico moeten realiseren. We kunnen op dit moment nog niet aangeven wat de financiële gevolgen hiervan zijn, maar wat we al wel zeker weten is dat het een fors beslag op de middelen zal leggen. Ter illustratie, het rijk rekent bij de regeling SBI (Startbouwimpuls) met een tekort van gemiddeld € 10.000 tot €12.000 per te

realiseren woning. In het noorden kan dit door lagere woningprijzen hoger liggen. In het najaar van 2024 verwachten we een (globale) investeringsraming van het programma Wonen te kunnen presenteren, waarvan de effecten vervolgens kunnen opgenomen worden in de Perspectiefnota 2026-2029, zodat een integrale afweging kan worden gemaakt.

Kostenstijging sociaal domein

In het sociaal domein voorzien we een bovengemiddeld volumegroei, met name bij Wmo en jeugdhulp. We helpen steeds meer mensen, bijvoorbeeld binnen de Wmo door een steeds ouder wordende bevolking. We gaan er voorlopig vanuit dat we hiervoor aanvullende middelen van het rijk ontvangen om de daadwerkelijke kostenstijging door vergrijzing op te vangen.

Ook is er sprake van meer vraag naar jeugdhulp. In 2023 heeft dit geleid tot overschrijding van het budget. Ondanks invoering van de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd zien we op dit moment niet dat dit leidt tot besparingen. We vinden dat autonome groei voor risico van het rijk is en dat extra uitgaven voor rekening van het rijk moeten komen, maar hebben hierover geen zekerheid.

Onderwijshuisvesting

Het college heeft op 21 mei 2025 het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Westerkwartier 2024-2027 vastgesteld. De voorzieningen die in het uitvoeringsprogramma staan vragen forse investeringen. Ten tijde van het opstellen van de perspectiefnota heeft besluitvorming in de raad nog niet plaats gevonden. Ook zijn de bedragen van de ontwikkelingen nog niet zeker. In de meerjarenbegroting is een stelpost opgenomen ter dekking van kapitaallasten als gevolg van investeringen in onderwijsgebouwen. Het is de verwachting dat deze stelpost niet dekkend zal zijn. Als gemeente hebben we de wettelijke zorgplicht om goede onderwijshuisvesting te realiseren. Landelijk gezien is er sprake van een fors tekort op onderwijshuisvesting, waardoor de urgente vernieuwing van schoolgebouwen vanwege arbo- en klimaateisen en afnemende leerprestaties moeizaam loopt. Gemeenten zijn daarover in gesprek met het ministerie van OCW. De urgentie wordt onderkend, maar een aanpak laat nog op zich wachten.

Loon- en prijsontwikkelingen

In de begroting hebben we jaarlijks te maken met onontkoombare prijsstijgingen. We ontvangen hiervoor in de meicirculaire compensatie via het accres van het gemeentefonds. Door de hoge inflatie van afgelopen jaren is het onzeker of we in de komende jaren voldoende dekking hebben voor compensatie van gestegen kosten.

Organisatieontwikkeling en onzekere arbeidsmarkt

We zijn bezig met doorontwikkeling van de organisatie. Hiervoor doen we onder andere onderzoek naar de fijnstructuur van de organisatie. Daarbij kijken we hoe de teamstructuur zo kan worden ingericht dat deze het beste aansluit op de opgaven die we willen realiseren, om daarmee de samenleving zo goed mogelijk te bedienen. Ook wordt een benchmark uitgevoerd, om inzicht te krijgen in hoe onze formatie en kosten zich verhouden tot die van andere gemeenten.

Daarnaast zien we een arbeidsmarkt die sterk in ontwikkeling is, waarbij ook wij constateren dat invulling van vacatures nu en in de toekomst steeds lastiger wordt. Mogelijk is de huidige loonsom ontoereikend voor de nieuwe inrichting van de organisatie. Daar komen we in het najaar op terug.

Financieringsbehoefte en rente

Als gevolg van de stijgende rentes en de grotere financieringsbehoefte in de komende jaren in verband met een hoger investeringsniveau, is het aannemelijk dat dit een nadelig effect zal hebben op de gemeentelijke (meerjaren)begroting.

Gemeentelijke huisvesting

Door uitstel van besluitvorming over de gemeentelijke huisvesting vindt vertraging plaats in de realisatie van centrale huisvesting en het afstoten van huidige locaties. We moeten langer gebruik maken van de huidige locaties, wat zorgt voor extra kosten als gevolg van onderhoud en aanpassingen in de komende jaren.

3 Vervolg programmabegroting 2025

3 Vervolg naar programmabegroting 2025

Het voorlopig financieel meerjarenbeeld laat een tekort van € 2,9 miljoen voor 2025 zien. Hierbij is nog geen rekening gehouden met mogelijke effecten die uit de verwachte ontwikkelingen (zoals toegelicht in paragraaf 2.2) naar voren kunnen komen.

De grootste oorzaak van dit tekort ligt in een recente ontwikkeling, namelijk de incidentele korting op het gemeentefonds van € 675 miljoen in 2025 die in de Voorjaarsnota van het rijk is aangekondigd. Hierdoor worden we onverwachts geconfronteerd met een tekort. Gelet op de korte doorlooptijd waarin we de begroting sluitend moeten krijgen en de omvang van dit bedrag, kiezen we voor een incidentele oplossing door dit tekort te dekken uit de algemene reserve. Dit sluit ook aan bij de reactie van het ministerie BZK, dat het demissionair kabinet op basis van de huidige financiële positie van gemeenten - en de gegroeide reserves van de afgelopen jaren - verwacht dat praktisch alle gemeenten de incidentele korting kunnen opvangen. We toetsen nog of we hiermee binnen de kaders van het provinciaal toezicht over structureel en reëel sluitend blijven.

Op deze manier stellen we voor 2025 een begroting op die wel financieel sluitend is, maar waarbij er nog geen definitieve keuzes in de uitgaven gemaakt hoeven worden. Deze keuzes moeten in het aankomende jaar ten behoeve van 2026 en verder gemaakt worden.

4 Financiële scenario's voor 2026 en verder

4 Financiële scenario's voor 2026 en verder

Het meerjarenbeeld laat vanaf 2026 een structureel tekort zien van rond de € 9 miljoen. Er zijn verschillende factoren die nog van invloed kunnen zijn op dit meerjarenbeeld. In dit hoofdstuk werken we een aantal scenario's uit, om inzicht te geven in de mogelijke hoogte van onze financiële opgave. Bij de scenario's houden we rekening met mogelijke ontwikkelingen aan zowel de batenkant als de lastenkant.

4.1 Scenario's aan de batenkant

De oorzaak van het financieel ravijn is de korting op het gemeentefonds vanaf 2026. Voor Westerkwartier gaat het om circa € 7,2 miljoen. Ondanks de blijvende lobby vanuit gemeenten voor een solide, stabiele en duurzame financiële positie voor gemeenten, is er op dit moment geen zicht op een concrete oplossing vanuit het rijk voor deze problematiek. Er is een veelvoud aan scenario's voor het gemeentefonds mogelijk. Hieronder staat een drietal indicatieve scenario's met daarbij het effect op ons meerjarenbeeld.

<i>bedragen in miljoenen euro's, + is voordeel</i>	Effect vanaf 2026
Algemene uitkering	
Pessimistisch – geen wijziging op de korting van het gemeentefonds	0
Midden – 50% van de korting gecompenseerd	3,6
Optimistisch – 100% van de korting gecompenseerd	7,2

Er spelen ook nog een aantal andere ontwikkelingen en discussies rondom het gemeentefonds die mogelijk effect kunnen hebben op de hoogte van de algemene uitkering. Het gaat onder meer om:

- aanvullende onderzoeken naar de herijking van het gemeentefonds;
- compensatie voor loon- en prijsontwikkeling in het algemeen;
- wijziging van de financieringsvorm voor Wmo, inclusief passende indexering die recht doet aan kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing;
- gemaakte afspraken in de Hervormingsagenda Jeugd over vergoeding van autonome groei van kosten jeugdzorg;
- voldoende middelen voor onderwijshuisvesting;
- structurele bijdrage in de financiering van de woonopgave.

Mogelijke effecten hiervan kunnen we op dit moment nog niet kwantificeren. Dit geldt ook voor mogelijkheden op het gebied van cofinanciering op projecten en thema's die we nu uit eigen middelen financieren.

4.2 Scenario's aan de lastenkant

In paragraaf 2.2 is een aantal ontwikkelingen toegelicht die mogelijk een structurele toename van lasten met zich mee kunnen brengen. Om scenario's uit te kunnen werken, is het nodig om deze ontwikkelingen te kwantificeren. Daarom hebben we hieronder een ruwe inschatting gemaakt van de mogelijke effecten, die we vervolgens gebruiken voor doorrekening van scenario's.

- Wonen: € 1 miljoen
- Jeugd & Wmo: € 2 miljoen
- Onderwijshuisvesting: € 1 miljoen
- Loon & prijsontwikkeling: € 2 miljoen
- Organisatieontwikkeling: € 3 miljoen
- Financieringsbehoefte: € 0,5 miljoen
- Gemeentelijke huisvesting: € 0,5 miljoen
- Totaal: € 10 miljoen

Ook hier is een veelvoud aan scenario's mogelijk. We geven een drietal indicatieve scenario's met daarbij het effect op ons meerjarenbeeld.

<i>bedragen in miljoenen euro's, + is voordeel</i>	Effect vanaf 2026
Onzekere ontwikkelingen	
Pessimistisch – 100% extra lasten als gevolg van de ontwikkelingen	-10,0
Midden – 50% extra lasten als gevolg van de ontwikkelingen	-5,0
Optimistisch – geen extra lasten als gevolg van de ontwikkelingen	0

4.3 Samenvattend beeld scenario's

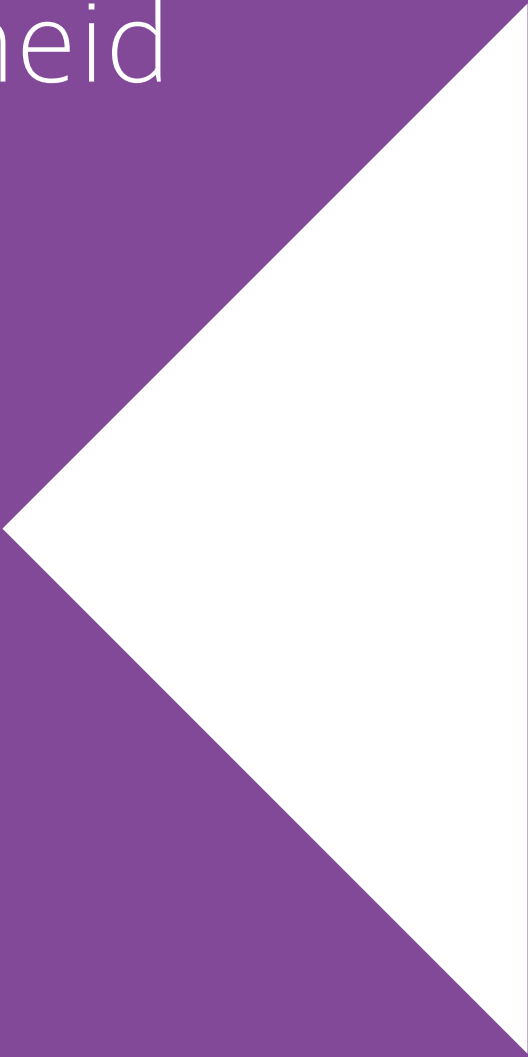
Hieronder geven we het effect weer van de boven uitgewerkte scenario's in relatie tot het huidig meerjarenbeeld.

<i>bedragen in miljoenen euro's, + is voordeel</i>	Pessimistisch scenario	Midden scenario	Optimistisch scenario
Huidig meerjarenbeeld (gemiddelde)	-9,0	-9,0	-9,0
Scenario's baten	0	3,6	7,2
Scenario's lasten	-10,0	-5,0	0
Bandbreedte financiële opgave	-19,0	-10,4	-1,8

In het meest optimistische scenario bedraagt onze financiële opgave circa € 2 miljoen. In het meest pessimistische scenario is dit € 19 miljoen. Deze bandbreedte kan worden gebruikt als kader voor het proces om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting.

5 Beïnvloedbaarheid onze begroting

5 Beïnvloedbaarheid onze begroting

Zoals begin dit jaar toegelicht, hebben we in dit voorjaar gewerkt aan inzicht en overzicht. Alle ontwikkelingen zijn geactualiseerd en daarmee hebben we een actueel meerjarenbeeld gepresenteerd in hoofdstuk 2. In dit hoofdstuk gaan we in op beïnvloedbaarheid in de lasten (5.1) en de beïnvloedbaarheid in de baten (5.2). De mate van beïnvloedbaarheid verschilt aanzienlijk tussen deze twee categorieën. Verder geven we inzicht in de bekostiging van samenwerkingsorganisaties in 5.3.

5.1 De beïnvloedbaarheid van onze lasten

In de afgelopen periode heeft adviesbureau Berenschot een financieel-technisch onderzoek uitgevoerd naar de beïnvloedbaarheid van de lasten in onze begroting. Financieel-technisch wil zeggen dat uitgegaan wordt van de beleidsvrijheid van taken, waarbij ook gekeken is naar lopende verplichtingen (zoals afspraken, convenanten, contracten, verstrekte subsidiebeschikkingen) en eventueel direct gerelateerde inkomsten. Er is niet gekeken naar bijvoorbeeld politieke wenselijkheid en haalbaarheid en maatschappelijke risico's.

In de onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de beïnvloedbaarheid van de lasten gepresenteerd. De financieel-technische beïnvloedbaarheid neemt toe tot circa 19% van onze lasten in 2027³, in absolute gaat het dan om € 39 miljoen in 2027.

<i>bedragen in miljoenen euro's</i>	<i>Niet-beïnvloedbaar</i>	<i>Beïnvloedbaar</i>
Programma	2027	2027
0. Bestuur en ondersteuning	€ 5,1	€ 0,6
1. Veiligheid	€ 5,9	€ 0,4
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 8,6	€ 3,6
3. Economie	€ 0,3	€ 0,7
4. Onderwijs	€ 8,4	€ 0,9
5. Sport, cultuur en recreatie	€ 7,0	€ 10,7
6. Sociaal Domein	€ 81,5	€ 11,0
7. Volksgezondheid en milieu	€ 19,0	€ 2,7
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	€ 6,2	€ 0,8
9. Algemene dekkingsmiddelen	€ 1,7	€ 0,8
10. Algemene dekkingsmiddelen – overhead	€ 19,5	€ 6,6*
Totaal	€ 163,2	€ 38,8

³ Het onderzoek van Berenschot is uitgevoerd op de meerjarenbegroting 2024-2027. We nemen hier de uitkomsten van 2027 op, omdat dit het laatst onderzochte jaar is en daarmee een goede indicatie geeft van het structurele beeld.

**Voor overhead geldt dat de ruimte volgend is op inhoudelijke keuzes in het primair proces.*

Geld en taken zijn aan elkaar gekoppeld; als er minder taken worden uitgevoerd, is er minder geld nodig en vice versa. Werk volgt taak, dus als de taak wijzigt, wijzigt de formatie mee. Voor de personele componenten wordt nog een relatie gelegd met de uitkomsten van de benchmark die ook door adviesbureau Berenschot wordt uitgevoerd in het kader van organisatieontwikkeling.

5.2 De beïnvloedbaarheid van onze baten

Uiteraard is er ook aan de batenkant als gemeente beïnvloedbare ruimte, bijvoorbeeld om keuzes te maken bij de hoogte van belastingen, tarieven en leges. Echter, de mate van beïnvloedbaarheid verschilt aanzienlijk tussen deze twee categorieën. Op het gebied van lasten zijn er meer keuzemogelijkheden, op het gebied van baten is dit beperkt. Ten aanzien van de afvalstoffenheffing en rioolheffing voorzien we al een stijging als gevolg van hogere kosten die doorwerken in de heffing. De meest voor de hand liggende keuze is om de OZB-tarieven te verhogen.

In de afgelopen jaren heeft onze gemeente de OZB-tarieven geïndexeerd met de consumentenprijsindex (CPI). In deze perspectiefnota is op basis van de CPI een prijsindexatie van 2,5% vanaf 2025 verwerkt. Bij de uitwerking van het collegeuitvoeringsprogramma 2023-2026 heeft het college erop ingezet om de ambities te kunnen realiseren zonder extra OZB-opbrengsten. Daarbij is de toen in de meerjarenbegroting opgenomen OZB-verhoging van 5% teruggedraaid. Gezien de aanzienlijke financiële uitdagingen waar we voor staan, moeten we heroverwegen of een OZB-verhoging alsnog nodig is. Hieronder is een aantal mogelijkheden uitgewerkt om inzicht te geven in de effecten:

<i>bedragen in miljoenen euro's</i>	2025	2026	2027	2028
Verhoging OZB				
Optie A: 0% in 2025 en 5% in 2026	0,0	0,8	0,8	0,8
Optie B: 5% in 2025 en 5% in 2026	0,8	1,6	1,6	1,6
Optie C: 5% in 2025 en 10% in 2026	0,8	2,4	2,4	2,4
Optie D: 10% in 2025 en 10% in 2026	1,6	3,2	3,2	3,2

Ter illustratie: in 2024 is de gemiddelde woningwaarde in Westerkwartier € 350.000. De OZB daarvoor bedraagt € 430. Als de OZB met 5% wordt verhoogd, stijgt dit bedrag met € 22 (ervan uitgaande dat de verhouding woningen en niet-woningen gelijk blijft). Een verhoging van 10% zorgt voor een stijging met € 43.

5.3 De bekostiging van samenwerkingsorganisaties

Bekostiging van samenwerkingsorganisaties (specifiek: verbonden partijen en subsidies) is onderdeel van het financieel-technische onderzoek van Berenschot.

In de onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de beïnvloedbaarheid van de bekostiging van samenwerkingsorganisaties gepresenteerd. De financieel-technische beïnvloedbaarheid neemt toe tot circa 26% van onze lasten in 2027, in absolute gaat het dan om € 6 miljoen in 2027.

<i>bedragen in miljoenen euro's</i>	<i>Budget</i>	<i>Beïnvloedbaar</i>
Verbonden partijen	2027	2027
• VR Groningen (VRG)	€ 4,6	€ 0
• Publieke Gezondheid en Zorg (PG&Z)	€ 2,0	€ 0,3
• DVO vergoedingen GGD	€ 0,9	€ 0,1
• Regionale inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG)	€ 0,3	€ 0,2
• Centrum beschermd wonen Groningen	€ 0	€ 0
• Publiek Vervoer Groningen Drenthe	€ 0,1	€ 0
• Afvalbeheer Regio Centraal Groningen	€ 0,1	€ 0
• Afvalsturing Friesland NV (Omrin)	€ 6,5	€ 0
• Omgevingsdienst Groningen (ODG)	€ 1,7	€ 0,4
• Eems Dollard Regio	€ 0	€ 0
Subsidies ⁴	€ 6,5	€ 4,8
Totaal	€ 22,6	€ 5,9

Om alle mogelijkheden te benutten om te komen tot een sluitende begroting, is in VGG verband een brief verzonden naar alle gemeenschappelijke regelingen in Groningen. Hierin vragen we om met scenario's te komen voor begroting 2026, waarbij in deze scenario's wordt uitgegaan van een bijstelling naar beneden van de begroting en welke maatregelen daartoe genomen moeten worden. Vanzelfsprekend is het aan de bestuurders in de gemeenschappelijke regelingen en aan de gemeenteraden om over de begroting van gemeenschappelijke regelingen een besluit te nemen. Dan is echter wel in kaart gebracht wat de gevolgen zijn van de te maken keuzes waarvoor gemeenten staan. Aanvullend hebben we een gelijklopende brief verzonden naar onze andere samenwerkingspartners.

⁴ Met name uit programma 5 Sport, cultuur en recreatie en programma 6 Sociaal Domein

6 Vervolg naar programmabegroting 2026 - 2028

6 Vervolg naar programmabegroting 2026-2028

Bij de presentatie van onze aanpak van het financieel ravijn aan het begin van 2024 hebben wij het proces naar 2026 geschetst. De eerste fase van inzicht in de eigen begroting en de beïnvloedbaarheid daarvan is nu afgerond. Daarmee komen we in de volgende fase, waarbij we aan de hand van uitgewerkte maatregelen uiteindelijk keuzes moeten maken om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting.

De eerste stap daarin is de uitwerking van een lijst met mogelijke maatregelen. Hiervoor gaan we aan de slag met de uitkomsten van het financieel-technische onderzoek dat Berenschot heeft uitgevoerd. Deze uitkomsten gaan we toetsen op onder meer haalbaarheid, uitvoerbaarheid en maatschappelijke risico's. Daarbij wordt ook een relatie gelegd met de uitkomsten van de benchmark die nog door Berenschot wordt uitgevoerd in het kader van organisatieontwikkeling.

In aanvulling daarop analyseren we de uitkomsten van de jaarrekeningen. De positieve resultaten uit de jaren 2021, 2022 en 2023 hadden grotendeels een incidenteel karakter. We onderzoeken of er ook sprake is van structurele overschrijdingen op budgetten en of het mogelijk is deze budgetten bij te stellen. Ook kijken we naar de mogelijkheden van administratieve wijzigingen, zoals het verlengen van afschrijvingstermijnen. Dit kan een bezuiniging opleveren, maar daarbij moet wel duidelijk zijn welke reële (financiële) neveneffecten er mogelijk optreden.

Vervolgens komen we bij het proces dat we samen met u als raad gaan doorlopen. Daarbij bieden we u stapsgewijs inzicht in welke maatregelen voldoende zijn binnen welk scenario. En geven we aan welke impact deze maatregelen hebben, zowel voor de realisatie van onze ambities als voor onze inwoners.

Kort na de zomerperiode komen we met een detailplanning hoe wij u als raad in opmaat naar de perspectiefnota 2026-2029 hierin meenemen. Graag organiseren we daarna ook een raadsactiviteit om u te informeren over de voortgang en opbrengst van bovengenoemd proces en is er voor u gelegenheid om input te leveren.

Bijlage

Bijlage I Overzicht onontkoombare en onuitstelbare ontwikkelingen

Hieronder staat het overzicht van de ontwikkelingen die onontkoombaar en onuitstelbaar zijn. Bij de bedragen hoger dan € 50.000 is een toelichting opgenomen.

<i>bedragen x € 1.000, + is voordeel</i>	2025	2026	2027	2028
Cao stijging salarissen	-607	-607	-607	-607
De stijging van salarislasten is hoger dan voorzien in de begroting.				
Maatschappelijke Opvang/ Vrouwenopvang	-400	-400	-400	-550
Stijging van kosten waarvoor binnen de rijksbijdrage geen indexering is opgenomen.				
Functiewaardering sociaal domein	-396	-396	-396	-396
De functies van een aantal medewerkers zijn op basis van staand beleid en procedures opnieuw beoordeeld. Dit heeft geleid tot een hogere inschaling.				
Compensatie groen Lauwerscollege	-325			
Compensatie van groen en projectkosten in verband met nieuwbouw van het Lauwerscollege.				
Reiskosten personeel	-300	-300	-300	-300
Als gevolg van wijziging van de regeling voor woon-werkkilometers, een verhoging van de kilometervergoeding en meer reisbewegingen omdat er (na de coronaperiode) weer meer op locatie wordt gewerkt.				
Investerings onderhoud wegen en kunstwerken			-121	-240
Kapitaallasten voor 2026 tot en met 2030 als gevolg van investeringen volgens op de kwaliteitsvisie openbare ruimte. Het betreft nieuwe deklagen, reconstructies en vervanging kunstwerken.				
Areaaluitbreiding groen	-200	-200	-200	-200
Zoals afgesproken in de kwaliteitsvisie openbare ruimte wordt areaaluitbreiding opgenomen voor de stijgende kosten van openbaar groen door toename van de te onderhouden oppervlakte.				
Leerlingenvervoer	-165	-165	-165	-165
Er is sprake van stijging van het aantal B(S)O leerlingen dat gebruik maakt van leerlingenvervoer. Bij V(S)O leerlingen is sprake van een daling, maar deze is minder groot. Per saldo stijgen de kosten van leerlingenvervoer.				
Investerings sportaccommodaties				
Kapitaallasten voor drie investeringen: renovatie en uitbreiding fietscross-accommodatie FC De Spartanen (€ 0,4 miljoen), ombouwen natuurgrasveld naar kunstgrasveld VEV67 (€ 0,7 miljoen) en nieuwbouw club- en kleedgebouw v.v. Ezinge (€ 1,3 miljoen).		-107	-106	-105
Contributie VNG / GGU	-100	-100	-100	-100
Onze contributie Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) is gestegen.				

Vergunning evenementen	-86	-86	-86	-86
We zetten extra inzet in op vergunningverlening bij evenementen.				
Investerings automatisering		-5	-81	-80
Kapitaallasten als gevolg van investeringen in beveiligingssoftware, ESX -hosts en de firewall leiden tot extra kapitaallasten.				
Investerings uitvoering Centrumvisie Zuidhorn		-74	-73	-72
Kapitaallasten voor investeringskrediet van € 2,1 miljoen (raming) voor uitvoering van de Centrumvisie.				
Slootschonen	-63	-63	-63	-63
Er zijn extra kosten voor afvoer en afzet van slootruigte. Daarnaast is sprake van toename van waterplanten (exoten), waardoor eerder en vaker watergangen en vijvers moeten worden geschoond om water aan- en afvoer op pijl te houden.				
Aanbesteding knippen heggen en hagen	-34	-34	-34	-34
Hagen knippen	-25	-25	-25	-25
Hosting Burgerzaken (software)	-15	-15	-15	-15
Ouderbijdrage peuteropvang	-14	-14	-14	-14
Rijksvaccinatie kinkhoest	-12	-12	-12	-12
Bijzondere status graven Molukse KNIL-militairen	-10	-10	-10	-10
Actualisatie begroting VRG	-9	-9	-9	-9
Uitbreiding begraafplaats Visvliet	-6	-6	-6	-6
Circulair Groningen lidmaatschap	-5	-5	-5	-5
Subsidie Nienoord ivm historische kring	-3	-3	-3	-3
Indexatie OZB-opbrengsten	400	400	400	400
Jaarlijkse indexering met de CPI.				
Vergoeding Decentrale Toegang Beschermd Wonen	158	158	158	158
We ontvangen een structurele vergoeding vanuit centrumgemeente Groningen.				
Lagere bijdrage aan ODG	104	104	104	104
Door diverse wijzigingen daalt onze bijdrage.				
Vrijval GIDS Gelden	91	91	91	91
Met de komst van de specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord kan het budget Gezond In De Stad vervallen.				
Opbrengsten zonnecarport	25	25	25	25
Vrijval budget woonvisie 2019-2024 vanaf 2025	20	20	20	20
Totaal	-1.977	-1.838	-2.033	-2.263

